

ירושלים, ל' ניסן, תשנ"ח

26 אפריל, 1998

חוזר מס' ח-06 - 1917

לכבוד

התאגידים הבנקאיים

הנדון: יחס הון מזערי

(ניהול בנקאי תקין, הוראה מס' 311)

מבוא

1. הלימות הונם של תאגידים בנקאיים מהווה מרכיב עיקרי בשמירת יציבותם של התאגידים הבנקאיים. לפיכך יש צורך בבחינה ועדכון מעת לעת של הוראותינו בנושא זה, לרבות התאמת ההוראות במידת הצורך להמלצות ועדת בזל. לאחר התייעצות בוועדה המייעצת בעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, תיקנתי את ההוראה בדבר יחס הון מזערי כלהלן.

התיקונים להוראה

2. סעיף 3(מבוא) תוקן כמפורט בהוראה המצ"ב.

3. במקום סעיף 4(תחולה), בא:

"4. (א) הוראה זו תחול על תאגיד בנקאי, למעט בנק חוץ וחברת שירותים משותפת.

(ב) כמו כן תחול ההוראה על תאגיד כמפורט להלן, כאילו היה תאגיד בנקאי- תאגיד מהסוג האמור בסעיפים 11(א) (א3) עד (ג3) ו-11(ב) לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א - 1981 (להלן - חוק הרישוי), שהואגד בישראל ונשלט על ידי תאגיד בנקאי, אלא אם התאגיד הבנקאי השולט בו מקיים כל אלה:

(1) כולל אותו בדוחותיו הכספיים על בסיס מאוחד;

(2) נתן לו שיפוי לכל התחייבויותיו;

(3) מקיים מערכת בקרה יעילה למעקב אחר קיום המגבלות על בסיס מאוחד".

דברי הסבר

ההוראה תחול על תאגיד בנקאי ותאגידי עזר וכן על תאגידים העוסקים בשוק ההון ונשלטים על ידי תאגיד בנקאי, כאמור בסעיפים 11(א) (א3) עד (ג3) ו-11(ב) לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א - 1981, שהואגדו בישראל. עם זאת תאגידים אלה יהיו פטורים ממגבלות הוראה זו, כפוף לתנאים המפורטים בסעיף 4(ב) להוראה.

4. במקום סעיף 5. (יחס הון מזערי), יבוא :
 "5. (א) הוננו של תאגיד שעליו חלה הוראה זו לא יפחת מ- 8% מהסיכום המשוקלל של רכיבי הסיכון
 בנכסיו המאזניים ובסעיפים החוץ מאזניים.
 (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), המפקח רשאי לקבוע לתאגידים מסויימים יחס הון מזערי גבוה
 יותר".

דברי הסבר

הסעיף נערך מחדש, לרבות הוספת סעיף קטן (ב) שהועבר מסעיף 2 במבוא.

5. סעיף 7 (מדידת ההון) תוקן, כמפורט בהוראה המצ"ב.

דברי הסבר

התיקון נדרש לאור התיקונים שהוכנסו בנספח א'.

6. בסעיף 8 (שקלול הסיכונים), במקום המילים: "ושל סעיפים חוץ מאזניים מסויימים", בא :
 "והסעיפים החוץ מאזניים".

דברי הסבר

הסעיף הותאם להמלצות ועדת בזל, שם הומלץ על סיכום משוקלל של כל רכיבי הסיכון לרבות החוץ
 מאזניים. במקביל נעשו תיקונים בנספח ג' (מקדמי המרה לאשראי של סעיפים חוץ מאזניים) בסעיף 1
 (סיווג לפי מקדמי המרה לאשראי).

7. סעיף 9 (ב) בוטל.

דברי הסבר

הסעיף טיפל במצב שהיה קיים בעבר ואינו רלבנטי כיום.

8. בנספח א' (חישוב ההון של קבוצה בנקאית) :

(א) בסעיף א.1. (רכיבי ההון - ההון הראשוני) :

- (1) בפסקה (א) אחרי המילים "הון המניות הנפרע", בא : "למעט מניות בכורה צוברות
 או ניתנות לפדיון" ובסופה בא "לענין זה, תיכללנה בהון הראשוני רק מניות בכורה
 שאושרו על ידי המפקח";
 (2) בסוף פסקה (ג), בא : "וכן סכומים שהתקבלו תמורת אופציות לרכישת מניות, ובלבד
 שסכומים אלה אינם ניתנים להחזרה";
 (3) בפסקה (ה) נמחקו המילים "ועודף עלות השקעה";
 (4) בסוף פסקה (ה) בא : "עם זאת, אין להוסיף להון מוניטין שלילי".
 (ב) במקום האמור בסעיף א.2. (רכיבי ההון - ההון המשני), בא :

- "(א) (1) מניות בכורה צוברות או ניתנות לפדיון ומכשירי הון מורכבים ;
 (2) ההפרשה הכללית לחובות מסופקים לפי סעיף 6 להוראה מס' 315 ;
 (ב) (1) כתבי התחייבות נדחים הניתנים להמרה במניות התאגיד הבנקאי כשקיימת
 סבירות שיומרו ;
 (2) כתבי התחייבות נדחים אחרים שהתקופה הממוצעת לפרעונם היא לפחות חמש
 שנים מיום הוצאתם או מיום שנדחה מועד פרעונם ; מסכום כתבי התחייבות
 הנדחים כאמור בפיסקה זו יופחתו 20% בתחילת כל שנה מ- 5 השנים האחרונות

לפני הפרעון; במקרה של כתב התחייבות נדחה הנפרע לשיעורין, יש לבצע הפחתה כאמור, מכל שיעור;

(3) כתבי התחייבות נדחים שהוצאו על ידי חברות בת שאוחדו, בתנאים המפורטים בפסקאות (1) ו-(2) בהתאמה;

(ג) בסעיף א.3. (רכיבי ההון - ההון), במקום האמור בפסקה (ב) בא:

"(1) ההון המשני, כאמור בסעיף 2, בסכום שאינו עולה על 100% מההון הראשוני;

(2) ההון המשני, כאמור בסעיף 2(ב), בסכום שאינו עולה על 50% מההון הראשוני".

דברי הסבר

- הסעיפים הותאמו להמלצות ועדת בזל.
- מההון הראשוני הופחתו מניות בכורה צוברות או ניתנות לפדיון ונקבע שניתן לכלול בהון הראשוני רק מניות בכורה שאושרו על ידי המפקח.
- הובהר שאין לכלול בהון מוניטין שלילי, למרות שמוניטין חיובי מנוכה מההון.
- ההון המשני פוצל לשני סוגי הון משני:
 - (1) מניות בכורה צוברות או ניתנות לפדיון והפרשה כללית לחובות מסופקים כמפורט בהוראה;
 - (2) כתבי התחייבות נדחים.

נעשתה הבחנה בין שיעור ההון המשני שייכלל בחישוב ההון לצורך הוראה זו, לפי 100% ו-50%

בהתאמה.

- במקביל בוטלה המגבלה של "בסכום העומד לפרעון לפחות שנתיים מיום החישוב". מובהר כי הפחתת 20% מכתב התחייבות נדחה הנכלל בהון המשני תיעשה גם בגין שנה בה לא נכלל כתב ההתחייבות בהון המשני במהלך 5 השנים האחרונות לפני פרעונו.
- (ד) סעיף א.3. (ג) תוקן כמפורט בהוראה.

דברי הסבר

מההון ינוכו השקעות התאגיד הבנקאי בכתבי התחייבות נדחים של תאגיד בנקאי אחר.

(ה) במקום סעיף ג (הגדרה), בא:

ג. הגדרות

לעניין הכללה בהון (אולם לא לענין ניכוי מההון):

"כתבי התחייבות נדחים" - אם נתמלאו כל אלה:

- (1) הוצאו על ידי התאגיד הבנקאי או חברה בת שלו;
- (2) נפרעו במלואם;
- (3) אינם מובטחים בבטחונות;
- (4) הזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד שהוציאם, פרט לזכויות של נושים על פי כתבי התחייבות דומים;
- (5) לא נרכשו רכישה חוזרת על ידי התאגיד הבנקאי או חברה בת שלו;
- (6) אינם ניתנים לפדיון מוקדם ואין אפשרות לעשות בהם שינויים, אלא בהסכמה מוקדמת של המפקח;
- (7) אושרו על ידי המפקח.

"מכשירי הון מורכבים" - אם נתמלאו כל אלה:

- (1) כל האמור בהגדרת "כתבי התחייבות נדחים";

- (2) משתתפים בהפסדים גם כאשר התאגיד הבנקאי לא הפסיק לפעול;
 (3) ניתן לדחות תשלום דיבידנד או ריבית על פיהם, אם ריווחיות התאגיד הבנקאי אינה מספקת לתשלום".

דברי הסבר

- לעניין פסקה (3) להגדרת "כתבי התחייבות נדחים" ולאור הנוהג לפיו כתבי התחייבות נדחים מסויימים, מובטחים בסכום של שקל אחד, מובהר כי לעניין פסקה זו, בטחון סימלי, אינו נחשב כבטחון.
- לעניין פסקה (2) להגדרת "מכשירי הון מורכבים" המכשיר צריך לספק אפשרות לספיגת הפסדים, כאשר התאגיד ממשיך להתקיים. מנגנון מעין זה יכול להתקיים אם המכשיר ייהפך להון מניות בהתמלא תנאים מסויימים. לחלופין, במקום המרה אוטומטית, תיתכן, לאחר הודעה באסיפה הכללית, התייחסות למכשיר כאל סוג מיוחד של הון מניות.

(ו) נוסף סעיף ד' (הוראות מעבר), כמפורט בהוראה המצ"ב.

דברי הסבר

לאור התיקונים הנוגעים לכתבי התחייבות נדחים, נקבע כי כתבי התחייבות נדחים שהוצאו לפני 1.4.98 יובאו בחשבון לפי הכללים הקודמים.

9. בנספח ב' (שיקלול הנכסים המאזניים לפי דרגות סיכון):

- (א) (1) בסוף סעיף 1(ג)1 יבוא: "ובתנאי שסך ההכנסות העצמיות של הרשות כאמור, בשתי שנות התקציב האחרונות לגביהן קיים דוח כספי מעודכן, עולה על הגרעון הכולל ועומס המלוות באותן שנות תקציב; לעניין פסקה זו, "גרעון", "הכנסות עצמיות" ו- "עומס מלוות" - כמשמעותם בדוחות הכספיים הנהוגים ברשויות המקומיות".
- (2) בסעיף 2 (הגדרות), אחרי הגדרת "בנקים בינלאומיים מיוחדים", תבוא ההגדרה "דוח כספי מעודכן" - כהגדרתו בסעיף 2 בהוראה מס' 317 (מידע כספי בתיקי לוויים)".

דברי הסבר

- נקבע כי חובות כאמור בסעיף 1(ג)1 ישוקללו בשיעור של 50% רק בהתקיים היחס כמפורט בתיקון.
- מובהר כי:
- גרעון הינו עודף ההתחייבויות על הנכסים בדוח הכספי המעודכן של הרשות בניכוי עודפים או גרעונות זמניים בביצוע התקציבים הבלתי רגילים. במקרה של עודף

- נכסים על התחייבויות, יופחת העודף מעומס המלוות לצורך חישוב היחס.
- ההכנסות העצמיות אינן כוללות מענקים והעברות מהממשלה אלא הכנסות עצמיות כגון: ארנונות, היטלים למיניהם מיסי השבחה וכד'.
- בעומס מלוות מדובר ביתרת ההלוואות לזמן ארוך שפרעון טרם הגיע למועד הדוח הכספי.

(ב) במקום סעיף 1.1(ג)2 בא:

" (2) הלוואות לדיור שבוצעו החל מ-1.1.98, למעט הלוואות שבהן היחס בין יתרת הלוואה

(שבאחריות התאגיד הבנקאי) לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי

בשיעבוד), גבוה מ- 60%, ביום מתן ההלוואה.

(3) הלוואה המיועדת לרכישת דירת מגורים, כמשמעותה בהוראה זו לפני 1.1.98 ובתנאי שבוצעה לפני 1.1.98."

(ג) בסעיף 2 (הגדרות):

(1) במקום "הלוואה המיועדת לרכישה דירת מגורים", בא "הלוואה לדיור";

(2) הגדרת "הלוואה לדיור" פוצלה למספר פסקאות;

(3) אחרי המילים "הלוואה המיועדת לרכישת" בא "או לחכירת";

(4) במקום הסיפא המתחילה במילים "למעט הלוואה לרכישת דירה", בא:

"(3) למעט:

(א) הלוואה בה יתרת החוב עולה על סך 650,000 ש"ח (צמוד למדד המחירים לצרכן - מדד בסיס 153.5 פברואר 1998) או על 1% מהונו של התאגיד הבנקאי, לפי הנמוך ביניהם;

(ב) הלוואה בתקופה שאינה נפרעת בתשלומים תקופתיים של קרן וריבית (חודשי או רבעוני).

דברי הסבר

- ההקלה ביחס להלוואות לדיור, המתבטאת בשיקלול החבות ב- 50% בלבד, לא תחול במקרים שצויינו בסעיפים קטנים (ב)-(ג) לעיל, לאור הסיכון הקיים במקרים אלה. אותם הדברים אמורים גם במקרים בהם הוגדר החוב כבעייתי כאמור בהמשך חוזר זה.

(ד) בסעיף 2. (הגדרות), הגדרת "מדינות OECD" עודכנה, כמפורט בהוראה. כמו כן בסוף ההגדרה בא: "למעט מדינה הכלולה ברשימה זו ואשר במהלך 5 השנים האחרונות אירגנה מחדש את חובה הלאומי ולמעט מדינה שקבע המפקח".

דברי הסבר

- למדינות OECD נוספו: דרום קוריא, הונגריה, מקסיקו, פולין וצ'כיה.

- נוסף סייג להכללת מדינה במדינות OECD לעניין הוראה זו, לפי המלצת ועדת בזל.

(ה) בסעיף 3. (חישוב סכומים):

(1) האמור בסעיף זה, בקטע המתחיל במילים "סכומי הנכסים", סומן (א) והקטע המתחיל במילים "אותו חלק" סומן (ב).

(2) בסוף הסעיף בא:

"(ג) על אף האמור בסעיף 1 לנספח זה, חוב בעייתי - כמשמעותו בהוראה מס' 314 בדבר "טיפול בחובות בעייתיים", למעט חבות בהשגחה מיוחדת, ולמעט אותו חלק בחוב הבעייתי המכוסה בסכומים המותרים לניכוי כמפורט בסעיף 5 להוראה מס' 313, ישוקלל בשיעור של 100%".

דברי הסבר

לאור הסיכון במקרה של חוב בעייתי אין מקום לשיקלול נמוך יותר של חוב זה. יצויין כי על פי סעיף 5 לנספח בדבר חובות בעייתיים בהלוואות לדיור בבנק למשכנתאות, הנהלים בנספח הם בנוסף לאמור בהוראה העיקרית, ולעניינינו, המגבלה הנ"ל חלה גם על חובות בעייתיים בבנקים למשכנתאות.

10. בנספח ג' (מקדמי המרה לאשראי של סעיפים חוץ מאזניים) :
- (א) בסעיף 1 (סיווג לפי מקדמי המרה לאשראי) :
- (1) בפסקה (ג), במקום "התחייבויות בלתי מסווגות" בא :
"התחייבויות בלתי מסווגות לתקופה מקורית מעל שנה".
- (2) בסוף פסקה (ג) בא :
"הסדרי חיתום להנפקה חוזרת של כתבי התחייבות לתקופות קצרות".
- (3) אחרי פסקה (ד) בא :
"ה) 0% התחייבויות בלתי מסווגות לתקופה מקורית של עד שנה, או הניתנות לביטול ללא תנאי בכל עת".
- (ב) בסעיף 2 (הגדרות), בפסקה (10), במקום הגדרת "התחייבות בלתי מסווגת" בא :
"התחייבות בלתי מסווגת" - התחייבות (כגון הסדרי גיבוי פורמליים וקווי אשראי שלא נוצלו) והתחייבות על חשבון לקוחות שלא סווגו לקבוצה אחרת לפי סיווג זה";

דברי הסבר

- הסעיפים הותאמו להמלצות ועדת בזל.
- קביעת התחייבויות מסויימות עם מקדם המרה בשיעור 0%, נעשתה במקביל לתיקון בסעיף 8 להוראה המחייב עתה גם סיכום משוקלל של יתרונות כל הסעיפים החוץ מאזניים.

תחילה

11. תחילת התיקונים על פי חוזר זה, היא לא יאוחר משלושה חודשים מתאריך פירסומו.

עדכון הקובץ

12. מצורפים בזה דפי עדכון לקובץ ניהול בנקאי תקין. להלן הוראות העדכון.

להכניס עמוד

(4/98) [7]311-1-14

להוציא עמוד

(12/95)[5]311-1,2

(4/97) [6]311-3

(12/95)[5]311-4-10

(4/97) [6]311-11

(12/95) [5]311-12

בכבוד רב,

זאב אבלס

המפקח על הבנקים